

ŠAJĀ NUMURĀ:

- Rūpes par vidi veicina bioloģiskās pārtikas patēriņu 2
- Pārbaudiet, vai esat pieteikušies pieejamajiem atbalsta veidiem! 3
- Jaunākās izmaiņas nodokļu likumos 3
- Attaisnojuma dokumentiem jābūt atbilstošiem pakalpojumu faktiskajai būtībai 4
- Kā kopt augļu dārzus vasaras sākumā 6
- Siena granulu izēdināšana liellopiem 8
- Sasalšanas temperatūra 9
- Teļu imunitāte un selēns 10
- Mīlestība pret laukiem jāieaudzina skolas vecuma bērniem 11
- Situācija piena tirgū joprojām sarežģīta 12
- Bažas par ķīmiski kastrētu kuiru gaļu 13
- Vērtē situāciju cūkgaļas tirgū 13
- Svarīgākie datumu, kurus lauku uzņēmējs nedrīkst aizmirst 2015. gada jūlijā 14
- Saimniecības bagātība ir čaklums 14

AKTUALITĀTES

ZIEMĀJU RAŽAS POTENCIĀLS IR LABS

LLKC augkopības eksperti, sākot ikgadējo ražas prognozēšanu, secinājuši, ka ziemas kviešu ražas potenciāls pēc vēsā un nokrišņiem salīdzinoši bagātā maija vērtējams labi, īpaši Zemgalē un Kurzemē. Tāpat arī rapšu augšana, un pastāv iespējas rudenī novākt rekordražas.

Šogad ziemāju platības valstī aizņem 320,3 tūkstošus ha, kas ir aptuveni par trešdaļu vairāk nekā pērn, kad šīs platības bija 210 tūkst. ha. Ar ziemas rapsi apsēti kopā 65,8 tūkst. ha, kas ir par 30% vairāk nekā pērn, kad tika apsēti 46,2 tūkst. ha.

Oskars Balodis, LLKC Augkopības nodaļas vadītājs, agronoms: „Maijs parasti

mūsu reģionā ir viens no sausākajiem gada mēnešiem, bet šogad mitrums maijā bija pietiekamā daudzumā. Biežie nokrišņi gan radīja saspringtu darbu lauku apstrādē ar augu aizsardzības līdzekļiem, un šim darbam nācās „ķert momentus”. Šī iemesla dēļ dažviet sējumu kopšanas pasākumi nedaudz iekāvēti.”

► 2. lpp.

AKTUALITĀTES

RŪPES PAR VIDĪ VEICINA BIOĻĢISKĀS PĀRTIKAS PATĒRIŅU

Eiropas Savienības iedzīvotāji 2013. gadā bioloģiskās pārtikas iegādei tērēja 22 miljonus eiro, tā par 6% palielinot bioloģiskās lauksaimniecības tirgus daļu.

Arvien vairāk iegādāties bioloģisko pārtiku ES iedzīvotājus motivē rūpes par vidi, – par to liecina šogad klajā laistais pētījums „Bioloģiskās lauksaimniecības pasaule 2015”. Pateicoties stabilam pieprasījumam, stingram tiesiskajam regulējumam un atbalstam bioloģiskajai lauksaimniecībai, ES ir bioloģiskās lauksaimniecības un bioloģiskās pārtikas nozares attīstības virzītājspēks pasaulē.

Pētījums rāda, ka galvenā motivācija bioloģiskās pārtikas izvēlē eiropiešiem ir rūpes par vidi. Tam seko vēlme izvairīties no ģenētiski modificētiem produktiem, kā arī produktiem, kas satur pesticīdu atliekvielas. Tāpat eiropieši vēlas uzturā lietot sezonālus vietējos produktus, un viņiem ir būtisks bioloģiskās lauksaimniecības ilgtspējas aspekts.

Lielākoties eiropieši bioloģisko pārtiku pērk specializētajos bioloģiskās un ekoloģiskās pārtikas veikalos, lielveikalos, kā arī tiešajā pirkšanā no bioloģiskajiem zemniekiem. Tāpat eiropieši mēdz pieteikties regulārai bioloģisko pārtikas grozu, kuros ir dažādu pārtikas produktu izlase, saņemšanai no zemniekiem, kā arī iegādāties pārtiku internetā.

Visvairāk bioloģisko pārtiku 2013. gadā patērēja Vācijā, Francijā, Apvienotajā Karalistē un Itālijā. Savukārt visvairāk līdzekļu bioloģiskajai pārtikai uz vienu iedzīvotāju gadā atvēlēja Dānijas (163 eiro), Luksemburgas (157), Austrijas (127), Zviedrijas (106) un Vācijas iedzīvotāji (93). Kopā ES bioloģiskā pārtika veidoja 1% no kopējā pārtikas apgrozījuma. Latvijā šis rādītājs saskaņā ar pētījuma datiem bija 0,2%, bet visaugstākais tas bija Dānijā – 8% un Austrijā – 6,5%.

Populārākie bioloģiskie produkti Eiropā ir svaigie augļi un dārzeņi, – Itālijā, Īrijā, Norvēģijā, Zviedrijā un Dānijā tie veido apmēram piekto daļu no visa bioloģisko produktu apgrozījuma. Ziemeļeiropas valstīs ir liels bioloģisko piena produktu īpatsvars, savukārt Beļģijā, Nīderlandē, Somijā un Francijā īpaši pieprasīti gaļas produkti, kas ir apmēram 10% no visiem bioloģiskajiem produktiem. Būtiska bioloģiskās pārtikas tirgus daļa Horvātijā un Francijā ir dzērieni, īpaši vīns, kas veido vairāk nekā 10% no visa tirgus.

ES atrodas aptuveni astotā daļa pasaules bioloģisko saimniecību – 260 tūkst., un 2013. gadā tajās apstrādāja aptuveni 10 miljonus hektāru zemes. Lai gan bioloģiskās pārtikas pieprasījums galvenokārt koncentrējas Eiropā un Ziemeļamerikā, tās ražošana galvenokārt notiek Āzijā, Āfrikā un Latīņamerikā, kur atrodas divas trešdaļas jeb aptuveni 2 miljoni bioloģisko saimniecību.

Latvijas Bioloģiskās lauksaimniecības asociācijas vadītājs **Gustavs Norkārklis** norāda: „Bioloģiskās pārtikas apgrozījums audzis visās Eiropas Savienības valstīs, un tā ir laba zīme arī mums – gan Latvijas augošajam bioloģiskās pārtikas patērētāju lokam, gan bioloģiskajiem lauksaimniekiem. Patērētājiem tas nozīmē pakāpenisku bioloģiskās pārtikas cenu samazināšanos un drošību par bioloģisko produktu īstumu, jo to nodrošina visā Eiropā vienots tiesiskais regulējums, lauksaimniekiem – attīstību un stabilitāti, ko dod ES finanšu instrumenti lauksaimnieku atbalstam.”

Pētījumu „Bioloģiskās lauksaimniecības pasaule 2015” publicējis Bioloģiskās lauksaimniecības izpētes institūts (FiBL) sadarbībā ar Starptautisko bioloģiskās lauksaimniecības kustību federāciju (IFOAM) un citiem partneriem. Papildu informācija: www.biologiski.lv ■

Liene Brizga–Kalniņa, kampaņas „BioLoģiski!” koordinatore

► 1. lpp.

LLKC augkopības eksperti secina, ka **ziemas kviešu** ražas potenciāls valstī kopumā varētu būt ļoti labs. Lauki ar vislielāko potenciālu pagaidām ir Zemgalē un Kurzemē, kur ražas dažos laukos varētu būt virs 5–6 tonnām no hektāra. Augu biežība laukos vērtējama ļoti labi, līdz ar to arī ražas potenciāls ir augsts. Lai to noturētu, nepieciešams veikt augu mēslošanu un augu aizsardzības pasākumus optimālā līmenī. Laukos, kur tas netiek darīts, tas ir, – augiem pietrūkst tādu barības elementu kā slāpekļa un sērs, kā arī augi inficējas ar slimībām, jau tagad redzams, ka daļa ražas netiks iegūta. Ar ziemas kviešiem Latvijā apsēti 275,9 tūkst. ha (pērn – 164 tūkst. ha), vidējā ražība valstī patlaban tiek prognozēta 4,4 tonnas no ha (pērn – vidēji 3,4 t/ha), un kopraža varētu sasniegt 1,214 milj. tonnu (pērn – 525,6 tūkst. t).

Ziemas rapša lauki tuvojas ziedēšanas beigām. Mērenās gaisa temperatūras un pietiekamie nokrišņi veicina garāku ziedēšanas laiku, kas varētu dot papildu pākšteņus. Tas nodrošinātu rapšu rekordažu iegūšanu daudzos laukos. Latvijā ar ziemas rapsi apsēti 65,8 tūkst. ha (pērn – 46,2 tūkst. ha), vidējā raža prognozēta 3,4 tonnas no ha (pērn – 1,8 t/ha), un kopraža varētu sasniegt 223,8 tūkst. tonnu (pērn – 83,1 tūkst. t).

Rudzu un tritikāles lauki izskatās apmierinoši, bet to stāvoklis nav tik labs kā 2013. gadā, kad tika iegūtas ļoti labas ražas. Šos kultūraugus lielākoties sēj saimniecības ar ekstensīvāku saimniekošanu. Ar rudziem apsēti kopā 35,4 tūkst. ha, vidējā raža – 3,7 t/ha, kopraža – 130,9 tūkst. tonnu. Ar tritikāli apsēti 7 t/ha, vidējā raža – 2,9 t/ha un kopraža – 20,3 tūkst. t.

Oskars Balodis: „Par reālajiem ražas datiem un prognozēm varēsim spriest pēc jūlija lauka apskatēm. Vēl priekšā vismaz divi mēneši līdz ražas vākšanai, un, kā katru gadu, iespējami dažādi riska apstākļi, kas var ietekmēt ražu.” ■

Iveta Tomšone,
LLKC sabiedrisko attiecību vadītāja

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

LAD INFORMĀCIJA

PĀRBAUDIET, VAI ESAT PIETEIKUŠĪES PIEEJAMAJIEM ATBALSTA VEIDIEM!

Lauku atbalsta dienests (LAD) atgādina, ka vienotajiem iesniegumiem, kas būs iesniegti pēc 22. maija, tiks piemērots 1% atbalsta apjoma samazinājums par katru nokavēto darba dienu, bet pēdējais iesniegumu iesniegšanas datums ar kavējuma sankcijām ir 15. jūnijs.

Lauksaimnieki! Ievēro un pārbaudi, vai esi pieteicies visiem atbalsta veidiem, ko vari saņemt!

Vienotajā iesniegumā jāatzīmē informācija, vai vēlies saņemt ES brīvprātīgo saistīto atbalstu.

LAD aicina ņemt vērā, ka tiem lauksaimniekiem, kuri vēlēšies saņemt mazā lauksaimnieka atbalstu, iesniegumu iesniegšanas gala termiņš ir 15. jūnijs. Pēc 15. jūnija pieteikties mazā lauksaimnieka atbalstam nebūs iespējams. Svarīgi atcerēties, ka pieteikšanās mazā lauksaimnieka atbalstam ir iespējama tikai 2015. gadā.

Mazo lauksaimnieku atbalsts (MLS) ir vienkāršots ikgadējs tiešais maksājums saimniecībai, kas aizstāj vienoto platības maksājumu (VPM), zaļināšanas maksājumu, maksājumu gados jauniem lauksaimniekiem (JAL) un brīvprātīgos saistītos atbalstus (BSA).

Plašāka informācija: www.lad.gov.lv

Sagatavoja **Simona Saule**, LAD Sabiedrisko attiecību daļas sabiedrisko attiecību speciāliste

Mazo lauksaimnieku atbalsta shēma

Kas var pieteikties?	Fiziska vai juridiska persona
Atbalstam var pieteikties, ja:	<ul style="list-style-type: none"> Saimniecībā 2015. gada 15. jūnijā jābūt vismaz 1 ha atbalsttiesīgās lauksaimniecības zemes. Ja to veido vairāki zemes gabali, tad viena zemes gabala platībai jābūt vismaz 0,3 ha. Saimniecībai ir jābūt izveidotai ar mērķi veikt lauksaimniecisko darbību, un tā nedrīkst būt izveidota mākslīgu apstākļu rezultātā.
Piesakoties MLS maksājumiem, ievēro:	<p>Nav tiesību saņemt pārējos tiešos maksājumus:</p> <ul style="list-style-type: none"> Vienoto platību maksājumu (VPM), Zaļināšanas maksājumu, Brīvprātīgos saistītos atbalstus (BSA), Maksājumu gados jauniem lauksaimniekiem (JAL). <p>Ir tiesības saņemt šādus atbalstus un maksājumus:</p> <ul style="list-style-type: none"> Pārejas posma valsts atbalstu (PPVA), LAP pasākuma „Maksājumi apgabaliem, kuros ir dabas vai citi specifiski ierobežojumi” (ADSI), LAP Pasākuma „Agrovide un klimats” pasākuma „Bioloģiskās daudzveidības uzturēšana zālajos” (BDUZ), LAP Pasākuma „Agrovide un klimats” pasākuma „Vidi saudzējošu metožu pielietošana dārzkopībā” (VSMD), LAP Pasākuma „Agrovide un klimats” pasākuma „Rugāju lauks ziemas periodā” (RLZP), LAP pasākuma „Bioloģiskā lauksaimniecība” (BLA), LAP pasākuma „Natura 2000 un Ūdens pamatdirektīvas maksājumi” aktivitāte „Kompensācijas maksājums par Natura 2000 meža teritorijām” (NIM).
Maksājums:	<ul style="list-style-type: none"> 500 eiro gadā
Maksājuma piemērošanas ilgums:	<ul style="list-style-type: none"> Kamēr lauksaimnieks ir Mazo lauksaimnieku atbalsta shēmas (MLS) dalībnieks, viņam jāsaņem vismaz tāda atbalsttiesīgā platība, kas tika noteikta (apstiprināta) 2015. gadā.

GRĀMATVEDĪBA UN NODOKĻI

JAUNĀKĀS IZMAIŅAS NODOKĻU LIKUMOS

Pēdējā laikā izmaiņas ir bijušas vairākos normatīvajos aktos, kas reglamentē nodokļu piemērošanu – tai skaitā attiecībā uz mikrouzņēmumu nodokli, iedzīvotāju ienākuma nodokli un akcīzes nodokli.

Izmaiņas mikrouzņēmumu nodokļa piemērošanā

Saistībā ar mikrouzņēmumu nodokļa likmi ir bijušas gana daudz diskusiju, izskanējuši dažādi viedokļi un skaidrojumi. Sākotnēji „Mikrouzņēmumu nodokļa likums” noteica, ka 2015. gadā ieņēmumiem, kas pār-

sniez 7000 eiro, piemērojama paugstināta likme 11 procentu apmērā.

„Latvijas Vēstnesī” 2015. gada 12. maijā publicētie grozījumi „Mikrouzņēmumu nodokļa likumā” nosaka vairākus jaunumus. Svarīgākais attiecībā uz šo gadu – apgrozījumam līdz 100 000 eiro tiek saglabāta līdzšinējā nodokļa likme 9 procentu apmērā.

Likuma grozījumi nosaka, ka par mikrouzņēmuma saimnieciskās darbības pirmajiem trīs gadiem kopš mikrouzņēmumu nodokļa maksātāja statusa iegūšanas mikrouzņēmumu nodokļa likme apgrozījumam līdz 100 000 eiro ir 9 procenti. Sākot ar saimnieciskās

darbības ceturto gadu, apgrozījumam no 7000,01 līdz 100 000 eiro mikrouzņēmumu nodokļa likme ir 12 procenti. Saskaņā ar likuma Pārejas noteikumiem mikrouzņēmumu nodokļa maksātājiem, kas ir ieguvuši mikrouzņēmumu nodokļa maksātāja statusu līdz 2014. gada 31. decembrim, triju gadu termiņš tiek skaitīts, sākot ar 2015. gada 1. janvāri.

No 2016. gada mikrouzņēmums nav tiesīgs izvēlēties maksāt mikrouzņēmumu nodokli, ja tas veic saimniecisko darbību Ministru kabineta noteiktajās nozarēs.

► 4. lpp.

◀ 3.lpp.

Ministru kabinetam līdz 2015. gada 1. augustam ir jāizdod noteikumi, nosakot nozares, kurās veicot saimniecisko darbību, mikrouzņēmums nav tiesīgs kļūt un būt par mikrouzņēmumu nodokļa maksātāju, tāpēc, ka nodokļa režīma piemērošana attiecīgajās nozarēs neatbilst likuma mērķim. Arī attiecībā uz noteiktajās nozarēs strādājošiem uzņēmumiem Pārejas noteikumos ir paredzēts pārejas periods.

Likumā ir noteikts pārejas periods attiecībā uz tiem maksātājiem, kas līdz 2015. gada 31. decembrim ir ieguvuši mikrouzņēmumu nodokļa maksātāja statusu un veic saimniecisko darbību Ministru kabineta noteiktajā nozarē. Tie mikrouzņēmumu nodokļa maksātāja statusu varēs saglabāt, ievērojot šādu nosacījumu:

- ja mikrouzņēmumu nodokļa maksātāja statuss iegūts līdz 2015. gada 30. aprīlim, tiesības to saglabāt ir 2016., 2017. un 2018. gadā, ja neiestājas citi apstākļi, kas liedz šī nodokļa maksātāja statusa saglabāšanu;

- ja mikrouzņēmumu nodokļa maksātāja statuss iegūts laikposmā no 2015. gada maija līdz 2015. gada 31. decembrim, tiesības to saglabāt ir 2016. gadā, ja neiestājas citi apstākļi, kas liedz šī nodokļa maksātāja statusa saglabāšanu.

Sākot ar 2018. gada 1. janvāri, mikrouzņēmumu nodokļa maksātājs, kurš mikrouzņēmuma saimnieciskās darbības pirmajos trīs gados kopš mikrouzņēmumu nodokļa maksātāja statusa iegūšanas nodarbina vismaz vienu darbinieku, kas ir bijis nodarbināts pie mikrouzņēmumu nodokļa maksātāja trīs gadus un vairāk, attiecīgajā taksācijas periodā nav tiesīgs piemērot 9% nodokļa likmi.

Marķētā dīzeļdegviela lauksaimniekiem – mainīts likuma normu spēkā stāšanās datums

Saeimā 7. maijā pieņemtie grozījumi paredz, ka prasība marķēt lauksaimniekiem paredzēto dīzeļdegvielu, stāsies spēkā šī gada 30. oktobrī.

Izmaiņas iedzīvotāju ienākuma nodokļa piemērošanā

„Latvijas Vēstnesī” 20. maijā publicēti grozījumi likumā „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli”.

Attiecībā uz neapliekamajiem ienākumiem noteikts, ka ar nodokli neapliek ienākumus no parka vīngliemežu vākšanas, ja tie nepārsniedz 3000 eiro gadā.

Ar grozījumiem līdz 2017. gada 31. decembrim pagarināts normas piemērošanas termiņš, kas paredz, ka gada apliekamajā ienākumā netiek ietverts un ar nodokli netiek aplikts ienākums, kas gūts laika posmā no 2011. gada 1. janvāra aizdevuma (kredīta) saistību samazināšanas vai dzēšanas rezultātā, ja izpildās visi likuma 9. panta pirmās daļas 35.¹ punktā minētie nosacījumi. Izslēgti nosacījumi attiecībā uz to, ka saistību samazināšanas vai dzēšanas dienā ienākuma guvēja īpašumā ir jābūt ne vairāk kā vienam nekustamam īpašumam, kura lietošanas veids vai funkcionālā izmantošana ir paredzēta dzīvošanai, kā arī nosacījums par to, ka atbrīvojums ir attiecināms tikai uz tām saistībām, kuras nodokļu maksātājs ir uzņēmis līdz 2009. gada 1. janvārim.

Likums papildināts ar jaunu normu, nosakot, ka galvotājam nerodas ienākums, ja viņš galvota aizdevuma (kredīta) dzēšanas vai samazināšanas rezultātā tiek atbrīvots no saistības vai saistība tiek samazināta, neatkarīgi no tā, vai galvotājam saistības izpildes pienākums iestājies, pamatojoties uz tiesas nolēmumu vai pušu panākto vienošanos par izlīgumu.

Darba nodrošināšanas pakalpojumi

Ar 2015. gada 1. jūliju papildus jau esošajiem nosacījumiem mikrouzņēmuma sniegtie pakalpojumi būs uzskatāmi par darbaspēka nodrošināšanas pakalpojumiem (personāla nomu), ja pēc darījuma būtības varēs secināt, ka tiesisko attiecību mērķis ir aizstāt darba tiesiskās attiecības ar cita veida tiesiskajām attiecībām, lai samazinātu par darbiniekiem budžetā maksājamā iedzīvotāju ienākuma nodokļa un valsts sociālās apdrošināšanas iemaksu apmēru. Par šādu mērķi īpaši liecinās apstākļi, ka persona – mikrouzņēmumu nodokļa maksātāja darbinieks – pēdējo 12 mēnešu laikā no dienas, kad uzsākta pakalpojuma sniegšana, ir bijusi darba tiesiskajās attiecībās ar personu, kuras labā tā sniedz pakalpojumu (veic darbu), vai arī šīs personas vārdā ir nodrošinājusi pakalpojuma sniegšanu un pārstāvējusi to.

Attiecībā uz līgumiem, kas noslēgti līdz 2015. gada 30. jūnijam, minēto nosacījumu piemēros ar 2016. gada 1. jūliju.

Dažas izmaiņas arī saistībā ar attaisnotajiem izdevumiem. Iesniedzot gada ienākumu deklarāciju par 2016. gadu, attaisnotajos izdevumos drīkstēs ieskaitīt arī izdevumus par interešu izglītības programmu apgūšanu bērniem.

Ar 2016. gada 1. janvāri ir noteikta jauna attaisnoto izdevumu kategorija „Summas, kas atbilstoši Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likumam ziedojuma vai dāvinājuma veidā nodotas Latvijas Republikā reģistrētai politiskajai partijai vai politisko partiju apvienībai”.

Linda Puriņa, LLKC Grāmatvedības un finanšu nodaļas vadītāja

ATTAISNOJUMA DOKUMENTIEM JĀBŪT ATBILSTOŠIEM PAKALPOJUMU FAKTISKAJAI BŪTĪBAI

Valsts ieņēmumu dienests (turpmāk – VID) vērš uzmanību uz to, ka iedzīvotāju ienākuma nodokļa atmaksu var saņemt, pamatojoties uz tādiem attaisnojuma dokumentiem, kas atbilst pakalpojumu faktiskajai bū-

tībai, ir patiesi un atbilstoši kuriem ieņēmumi ir norādīti pakalpojuma sniedzēja grāmatvedībā.

Lai pasargātu pakalpojumu saņēmējus, klientus no nepatīkamām situācijām, VID aicina komersantus strikti

ievērot kases aparātu lietošanas un grāmatvedības uzskaites noteikumus.

VID informē, ka aizvien vairāk iedzīvotāju izmanto iespēju atgūt pārmaksāto iedzīvotāju ienākumu nodokli par izglītības un medicīnas pakalpojumiem.

▶ 5. lpp.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

◀ 4. lpp.

Diemžēl no VID neatkarīgu iemeslu dēļ dažkārt nodokli saskaņā ar iesniegtajiem čekiem nav iespējams atmaksāt, jo komersants, kurš sniedzis pakalpojumu, ir pavisam vai nav sakārtojies savu saimniecisko darbību. VID jau vairākkārt ir norādījis uz ēnu ekonomikas riskiem, kuri iespaido ikvienu valsts iedzīvotāju, un aicinājis uzņēmējus būt godprātīgiem – ievērot Latvijas normatīvajos aktos noteiktās prasības gan darījumos ar citiem komersantiem, gan sniedzot pakalpojumus iedzīvotājiem.

VID vērs uzmanību uz to, ka iedzīvotāju ienākuma nodokļa atmaksu var saņemt, pamatojoties uz tādiem attaisnojuma dokumentiem, kas atbilst pakalpojumu faktiskajai būtībai, ir patiesi un atbilstoši kuriem ieņēmumi ir norādīti pakalpojuma sniedzēja grāmatvedībā.

Kas ir pamatots saimnieciskais darījums

Saskaņā ar vispārējām grāmatvedības prasībām saimniecisko darījumu uzskata par notikušu, ja tas ir pamatots. Pamatojums ir attaisnojuma dokuments, kura noformēšanas kārtību nosaka attiecīgs normatīvais akts. Turklāt visiem pakalpojuma sniedzēja grāmatvedības ierakstiem jābūt reģistrētiem, pamatojoties uz noformētiem attaisnojuma dokumentiem, tādējādi nodrošinot patiesu naudas līdzekļu un ieņēmumu uzskaiti.

Lai VID atzītu par atbilstošiem normatīvajos aktos noteiktajām prasībām gada ienākumu deklarācijai pievienotos dokumentus, kas apliecina attaisnotos izdevumus, tiem jābūt ne tikai noformētiem atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, bet tajos ietvertajai informācijai ir jābūt patiesai, darījumiem jābūt faktiski notikušiem un norādītiem (iegrāmatotiem vai reģistrētiem) pakalpojuma sniedzēja grāmatvedībā.

Ja gada ienākumu deklarācijai pievienots attaisnojuma dokuments, saskaņā ar kuru nav izdarīti ieraksti (veikts grāmatojums vai ieraksts) pakalpojuma sniedzēja grāmatvedībā, tas ir uzskatāms par fiktīvu, jo nav konstatējams, vai pakalpojums faktiski ir noticis. Šādā gadījumā pakalpojuma sniedzējs slēpj patiesos ienākumus, nenomaksājot nodokļus.

Tādējādi VID nav tiesīgs veikt iedzīvotāju ienākuma nodokļa atmaksu gadījumos, kad pakalpojuma sniedzēja grāmatvedības reģistros konkrētais darījums nav norādīts (neeksistē). Konstatējot šādus gadījumus, VID ir tiesīgs atteikties iedzīvotāju ienākuma nodokļa atmaksu nodokļu maksātājam.

Pārbaudes uzņēmumos

Pagājušajā gadā VID uzsāka nozaru pieeju nodokļu administrēšanā, pievēršot pastiprinātu uzmanību kādai konkrētai nozarei. Pēdējos mēnešos, veicot kontroles pasākumus zobārstniecības pakalpojumu sniedzējiem, tiek arī pārbaudīts, vai VID iesniegto fizisko personu gada ienākumu deklarācijām pievienoto attaisnoto izdevumu kases čeki par saņemtajiem zobārstniecības pakalpojumiem atbilst elektroniskā kases aparāta kontrollentām. Četros gadījumos ir konstatēts, ka minēto čeku darījuma vērtība nav atspoguļota kopējos dienas ieņēmumos. Tas tiek uzskatīts par rupju pārkāpumu, lietojot elektronisko kases aparātu, kuram mainīta konstrukcija vai programma, tādējādi slēpjot vai samazinot ar nodokļiem apliekamo objektu.

Dokumenti, kas apliecina attaisnotos izdevumus

Lai saņemtu iedzīvotāju ienākuma nodokļa atmaksu par attaisnotajiem izdevumiem, kopā ar gada ienākumu deklarāciju iesniedz dokumentus, kas apliecina attaisnotos izdevumus:

- kases čeku, ja samaksa veikta skaidrā naudā, ar maksājumu kartēm vai citiem maksājuma apliecinājumiem un kases čekā papildus obligātajiem kases čeka rekvizītiem ir norādīts fiziskās personas vai fiziskās personas ģimenes locekļa vārds, uzvārds un personas kods;

- kases čeku un kases čekam papildu noformētu kvīti, ja kases čekā nav norādīts fiziskās personas vai fiziskās personas ģimenes locekļa vārds, uzvārds un personas kods. Kases čekam papildu noformētajā kvītī jābūt norādītiem visiem obligātajiem attaisnojuma dokumenta rekvizītiem, kā arī kases čeka numuram un datumam, fiziskās personas vai fiziskās personas ģimenes locekļa vārdam, uzvārdam un personas kodam;

- numurētu un VID reģistrētu kvīti, ja samaksa par pakalpojumu veikta skaidrā naudā un pakalpojuma sniedzējs par darījumiem saņemto samaksu var apliecināt ar numurētu un VID reģistrētu kvīti;

- kases ieņēmumu orderi, ja samaksa par pakalpojumu veikta skaidrā naudā iestādē, kura par darījumiem saņemto samaksu var apliecināt ar kases ieņēmumu orderi;

- kredītiestādes (bankas) maksājuma uzdevumu vai konta izrakstu, ja samaksa par pakalpojumu veikta ar pārskaitījumu (piemēram, izmantojot internetbankas pakalpojumus) vai iemaksājot skaidru naudu pakalpojuma sniedzēja (piemēram, izglītības vai ārstniecības iestādes) kontā kredītiestādē. Šajā gadījumā kredītiestādes (bankas) maksājuma uzdevumā vai konta izrakstā ir jābūt norādītam fiziskās personas vai fiziskās personas ģimenes locekļa vārdam, uzvārdam un personas kodam.

Par to, vai kases aparāts, no kura iesniegts čeks, ir reģistrēts VID, var pārliicināties VID mājaslapas vid.gov.lv sadaļā „Nodokļu maksātājiem reģistrētie kases aparāti un kases sistēmas”.

Atgādinām, ka no 2015. gada 1. marta (visa gada laikā) līdz pat 2018. gada 16. jūnijam var iesniegt deklarāciju par 2014. gadu, lai saņemtu iedzīvotāju ienākuma nodokļa atmaksu par attaisnotajiem izdevumiem (izglītības un ārstniecības pakalpojumiem, iemaksām pensiju fondos u. c.). Šogad vēl var iesniegt gada ienākumu deklarāciju un saņemt iedzīvotāju ienākuma nodokļa atmaksu par attaisnotajiem izdevumiem 2012. un 2013. gadā. Savukārt, lai saņemtu iedzīvotāju ienākuma nodokļa atmaksu par 2011. gadu, gada ienākumu deklarāciju var iesniegt līdz 2015. gada 16. jūnijam.

Gada ienākumu deklarāciju var iesniegt elektroniski, izmantojot VID Elektroniskās deklarēšanas sistēmu. VID mājaslapas vid.gov.lv sadaļā „Nodokļi” – „Gada ienākumu deklarācija” – “Deklarācijas iesniegšana VID EDS” ir pieejami metodiskie materiāli ar vizuāliem attēliem par gada ienākumu deklarācijas iesniegšanu VID Elektroniskās deklarēšanas sistēmā. ■

DĀRZKOPĪBA

Foto: Māris Narvils

Šopavasār atjaunotā ābele zied bagātīgi

KĀ KOPT AUGĻU DĀRZUS VASARAS SĀKUMĀ

Parasti mēs pastiprināti uzmanību saviem dārziem pievēršam pavasarī, kad rodas liela vēlme kaut ko izzāgēt, iztīrīt un sakārtot. Tad parasti vasaras otrā pusē vai rudenī atceramies, ka dārzā vajadzētu būt kaut garšīgam, un ejam lūkot. Kāpēc tieši tādas ir manas pārdomas, spriežu pēc novērojumiem dārzos un dārziņos.

Jāveido „pareizs” vainags

Augļi koki jau visu parāda, neko nevar noslēpt, tāpēc diezgan vienkārši var pateikt, vai dārzā kaut kas ir darīts tikai pavasarī, vai tomēr tur tiek ieguldīts regulārs darbs. Lai pavasarī veiktais darbs netiktu izniekots, paskatīsimies, ko noteikti vajadzētu paveikt. Uzreiz var teikt, ka darbi nav ne īpaši fiziski smagi, bet uzmanību, izjūtu un prasmi prasīs gan. Skolu, pieredzi var apgūt tikai darot, – citas receptes nebūs. Nāksies kļūdīties arī, tieši tāpat, kā tas ir bijis man pašam. Atšķirībā no dārzkopības, kur pieļautās kļūdas bieži var labot pat jau tajā pašā sezonā, augļu audzēšanā nāksies bieži gaidīt nākamo sezonu. Būs gadījumi, kad pieļautās kļūdas radīs tālejošas negatīvas sekas līdz pat augļu koka bojāejai. Ar ko tad tik ļoti nozīmīgs ir tieši vasaras sākums? Tas ir laiks, kad augļu kokiem tiek veidots „pareizs” vainags. Uzdevums nav sarežģīts, bet atbildīgs gan. Vainags jā-

veido tā, lai tajā līdz pat vadzaram brīvi iekļūtu saules gaisma, lai zari nekonkurētu cits ar citu, un skeletzari attiecībā pret vadzaru neattīstītos pārāk spēcīgi un nesāktu ar to konkurēt. Tas attiecas uz ābelēm, bumbierēm, saldiem ķiršiem un plūmēm.

Pumpurjiem plaukstot un veidojoties dzinumiem, tiem ir tendence tiekties uz augšu – ne gluži vertikāli, bet izteikti uz augšu gan. Tas nav pieļaujams, jo, izveidojoties šauriem atzarošanās leņķiem, sekas būs ilgtermiņā un lielā mēra ietekmēs koka tālāko mūžu. Kādas tad tieši ir šīs sekas? Pirmkārt zari augs pārāk spēcīgi, – jo šaurāks atzarošanās leņķis, jo spēcīgāk rezultātā rodas nevajadzīga konkurence ar vadzaru. Tas nozīmē vienu: kokam kopumā veidosies izteikti spēcīga veģetatīvā augšana – tas ir, tendēta uz koksnes veidošanu, ne augļu ražošanu. Neesam jau mežā, kur mums patiešām būtu svarīgs koksnes ikgadējais pieaugums. Tādi augļu koki veidos lielu augumu, kuru, vēl no apakšas izzāgējot, veidojas augļu koks ar pilnīgi otrādi apgrieztu vainagu – ļoti vāja augšana vainaga apakšā un ļoti spēcīga un attīstīta vainaga augšā. No malas tas izskatās kā plata, uz augšu vērsta zaru slota. Nākamais moments, kas cieši izriet no iepriekšējā, ir tas, ka uz tādiem zariem veidosies ļoti maz ziedu un vēlāk – arī augļu.

Spēcīgi augoši koki neražos

Vis ir ļoti likumsakarīgi. Ja audzējam „mežu” ar daudz koksnes, tad nevaram gaidīt, ka augļu koki mums neražos, un tur absolūti nav pie vainas attiecīgā šķirne, tā ir tikai vienīgi un mūsu pašu neizdarība. Ja vēlamies, lai augļu koks ražotu, mums jāpanāk, lai skeletzari pret vadzaru novietotos pēc iespējas lēzenāk. Ideāli, ja tas ir ļoti tuvu 90 grādiem, pārējo izdarīs augļu smagums. Nākamais negatīvais moments, kas var izrādīties pat liktenīgs augļu kokam, ir šādu skeletzaru zemā mehāniskā izturība. Kokiem šādus zarus atlauzt var kā bagātīga raža, tā arī brāzmaini vēji, kā tas manā dārzā notika ar „Latvijas dzelteno olplūmi”. Bieži vien tādi lūzumi ir saistīti ar izteiktiem stumbra bojājumiem vēl zem zara atlūšanas vietas, kā rezultātā koks ir pakļauts nopietniem inficēšanās riskiem, un tiek apdraudēts normāls koka mūžs. Visbeidzot šaurie leņķi rada ārkārtīgi lielu risku, ka koki var aiziet bojā, sevišķi tas ir vērojams saldiem ķiršiem un daļēji – arī plūmēm. Kas tam ir par iemeslu? Nokrišņu ūdens, ietekot starp zaru un vadzaru, var radīt dažādu infekciju risku, bet visbīstamākais ir tas, ka tāds ūdens ziemā tur sasilst un izplešoties „lien” aiz mizas, to atplēšot no atzarošanās vietas uz leju.

▶ 7. lpp.

◀ 6.lpp.

Sevišķi izteikti tas ir saldiem ķiršiem, un tur, kur process ir sācies, to vairs apturēt nav iespējams, un koks pamazām un neglābjami aizies bojā. Tad, kad koks tiek iestādīts, neviens pat neiedomājas, ka tādu koku sagaidīs tik bēdīgs liktenis.

Jāievēro pareizi atzarošanas leņķi

No jauna iestādītiem augļu kokiem veidojas jaunie sānzari, nākamie skeletzari. Kā tad pareizi izveidot šādus zarus? Viss īstenībā jau sākas pavasarī vai rudenī, kad mēs pērkam stādus. Es ja pērku, tad augļu kokus – ābeles, plūmes, saldus ķiršus un bumbierus – izvēlos kā viengadīgos acotņus, respektīvi, nopērku „vicu”, kuru varu veidot tālāk pēc sirds patikas. Tādiem stādiem ir liela priekšrocība, jo jau ar pirmajiem soļiem varu veidot vainagu tādu, kādu es vēlos. Cilvēki parasti dara pilnīgi otrādi, izvēlas stādus, kuriem jau ir izveidojušies sānzari. Kur ir problēma? Problēma ir tā, ka stādaudzētavas ir ļoti noslogotas un nav īpaši ieinteresētas vēl nodarboties ar tik piņķerīgu darbu kā vainagu veidošanu stādiem, – tas nenotiek. Nopērkot tādu stādu, mēs jau nopērkam sev papildu problēmas, jo sānzarus, kas ir pārkoksnējušies pie nepareiza atzarošanas leņķa, sev vēlamā leņķī vairs nedabūt.

Kurā brīdī tad sākt sānzaru atliekšanu? To parasti dara tad, kad zars vēl ir pietiekami elastīgs, tā garums parasti ir 10–12 cm. Eleganti tam noder koka veļas kņāgi, kas gan pēdējos gados ir ļoti grūti sameklējami, plastmasas kņāgiem atspere ir pārāk vājas, un arī plastmasa saules gaismā ātri noārdās un labi, ja nokalpos vienu sezonu. Ar kņāgiem var izlīdzēties, kamēr tāds dzinums ir pilnībā pārkoksnējies. Alternatīva jau mazliet vēlākā stadijā var būt speciālo gumiju izmantošana. Tās ir pieejamas divu veidu – mazāk stingras un stingrākas, kas atšķiras pēc gumijas platuma. Gumiju priekšrocība ir tā, ka tās pēc tam nav speciāli jānovāc, jo saules gaismā noārdās, un šis process jau notiek tikai tad, kad tās savu darbiņu ir izdarījušas, – zars pareizā leņķī ir nostiprinājies. Vajadzī-

bas gadījumā, kad zari ir gari kā saldiem ķiršiem, var kombinēt kopā, pat pa vairākām gumijām.

Svarīga izjūta un roku veiclība

Ko darīt ar vecām, apzāģētām ābelēm, jo tur nav īsti iespējas izmantot ne kņāģus, ne gumijas. Nāksies iztikt tikai ar savu roku veiclību un izjūtu. Var tikai apbrīnot, ka pat ļoti resnos koku zarus slēpjas tik daudz snaudpumpuru, kas gaida to mirkli, kad kokam rodas nepieciešamība atjaunoties. Arī no šiem pumpuriem dzinumiem ir tendence atkal tiekties augšup uz debesīm, kas mums savukārt ar dažādiem paņēmieniem ir jānovērš. Tā kā snaudpumpuri vienlaikus možas vairāk, nekā mums ir nepieciešams atstāt zariem, pirmais, ko darīt, ir tos izretināt, atstājot attiecīgā zara pusē vismaz divus tādus modušos snaudpumpurus. To dara ar nolūku, lai ir rezerve, ja ar kādu no zariem tā veidošanas procesā

Snaudpumpuri modušies

Foto: Māris Narvils

Zaru apakšpusē no noliekšanas ieplaisājusi miza

Foto: Māris Narvils

Šaura zara leņķa sekas „Latvijas dzeltenai oplūmei”

rodas kāds misēklis. Es daru tā, ka izvēlētos dzinumus ar roku viegli paliecu, bet tā, lai dzinumu, kas ir īsāks par 10 cm, nenolauztu. Te diemžēl kļūdties iespēja ir pārāk liela, tādēļ iesaku treniņu nolūkos atstāt pat 3–4 tādus dzinumus. Tas vienkārši ir jāiemācās izjust. Vēlāk jau starp dzinumu un koka stumbru var ielikt koka spraislīti, ar „v” veida iegriezumiem abos galos, lai labāk turas. Vēlāk, bet ne retāk kā ik pēc pāris nedēļām, dzinumus paliec atkal, galvenais, lai neatlūzt pie paša stumbra. Tāda veida dzinumiem, kas ir jau no iepriekšējā gada, šogad atliekšanu var turpināt sekojoši: zaru ar abām rokām apņēmt ar pirkstiem tā, lai abu roku īkšķi atrodas viens pret otru zara apakšpusē un veic sekojošu kustību, – ar īkšķiem spiež vienlaikus uz augšu, bet ar abu roku pārējiem pirkstiem uz leju, līdz zars viegli nokrakšķ. Tajā vietā, kur ielauzām vadaudus, samazinās barības vielu pieplūde zaram, un tā augšana tiks bremsēta un ātrāk iverīsies ziedpumpuri.

Lai sūrs darbs dod saldus augļus!

Ābelēm, kurām ir veikta vainaga retināšana, arī notiks snaudpumpuru pamošanās. Tad rīkojas līdzīgi, atstāj dažus vai vairākus modušos snaudpumpurus, kas atbilst vajadzīgajam virzienam, pārējos kā liekus izlauž. Var to darīt it kā vēlāk, taču tas kavē mums vajadzīgo dzinumu attīstību. Koks nevajadzīgi un lieki tērēs savus resursus. Tad, kad tādi zari ir atstāti bez ievērtības visu sezonu, saaug biezoknis, un koks izskatās kā mūža mežs. Otrajā gadā vēl var ko glābt, izgriez liekos zarus un atstāj tos, kas kaut nedaudz, bet neaug pilnīgi stāvus. Pareizāk sakot, atzarošanās leņķis nav pilnīgi vertikāls. Veic līdzīgas darbības, kā minēts iepriekš. Šajā gadījumā augļu koku resnums nav tik liels, atsevišķos gadījumos ir iespējama arī gumiju izmantošana.

Noslēgumā varam teikt, ka pareizā laikā ieguldīts darbs koku vainaga veidošanā vasaras sākumā ieliks pareizus pamatus tālākam visa koka mūžam, savukārt kļūdas radīs papildu problēmas ar iespējamu vilšanos nākotnē. Būsim gudri un panāksim ar laikus paveiktu darbu vislabāko efektu. Lai sūrs darbs dod saldus augļus! ■

Māris Narvils, LLKC Augkopības nodaļas speciālists dārzkopībā

LOPKOPĪBA

SIENA GRANULU IZĒDINĀŠANA LIELLOPIEM

Nobarojamajiem bulļiem papildus rupjajai lopbarībai izēdinot siena granulas, iespējams panākt, ka dzīvnieki uzņem vairāk sausas kilogramu. Par to interesenti varēja pārliecināties zemnieku saimniecībā „Bētas”.

ZEMNIEKU SAIMNIECĪBA „BĒTAS”

Apsaimnieko 1500 hektārus zemes: audzē zālājus, miežus, kviešus, auzas. 1015 liellopi, tai skaitā 215 slaucamās govīs. 220 zīdītājgovīs (dažādu šķirņu). Vienīgie Latvijā audzē Dexter šķirnes liellopus, kas ir viena no pasaulē mazāko liellopu šķirnēm. 199 aitas. 62 cūkas. 2 kazas. 5 zirgi. Saimnieko ar bioloģiskās saimniekošanas metodēm. Uzbūvētas jaunas novietnes slaucamajām govīm un jaunlopiem, iegādāta moderna lauksaimniecības tehnika un iekārtas, labiekārtotas telpas strādājošajiem.

Zemnieku saimniecībā „Bētas” Kuldīgas novada Vārmes pagastā notika LLKC Lopkopības kompetenču centra un Lopkopības nodaļas rīkotais Zālējūnu projekta izbraukuma seminārs par siena granulā izbarošanu nobarojamajiem liellopiem intensīvās nobarošanas periodā.

Saimniecībā dominējošā nozare ir lopkopība, tādēļ kopš 1998. gada uzsākta gaļas liellopu audzēšana un nobarošana. Intensīvo tīršķirņu gaļas liellopu audzēšana saimniecībā sāka 2005. gadā, kad no Dānijas saimniecībā ievada pirmo nopirkto Herefordas šķirnes liellopu ganāmpulku. Turpmākajos gados ganāmpulku papildināja ar Simentāles, Limuzīnas, Šarolē un Anguss šķirnes liellopiem, kuri tika importēti no Šveices, Vācijas un Čehijas. Šobrīd ganāmpulkā bez jau iepriekš minētajām šķirnēm vēl apskatāmi Hailandes un kopš 2011. gada arī Blondo Akvitāņu šķirnes lopī. Saimniecībā audzē tīršķirnes vaislas dzīvniekus, gan arī meklē ekonomiski un saimnieciski izdevīgākos dažādu šķirņu krustojumu modeļus. Šādam ganāmpulkam nepieciešama kvalitatīva lopbarība pietiekamā daudzumā.

Tā kā saimniecībai šajā ziemošanas periodā bija radušās problēmas ar rupjās lopbarības uzglabāšanas kvalitāti, tika pieņemts lēmums ne pārāk labas kvalitātes sienam pievienot 10% maltu miežu un netālajā granulu ražotnē no siena un maltiem graudiem sagatavot granulētu barību. Granulēšanas temperatūra granulātorā sasniedz 100 °C. Šī granulētā barība tika izēdināta nobarojamajiem bulļiem, tā cenšoties panākt, lai dzīvnieki uzņemtu vairāk barības sausas kilogramu.

Liellopu ēdināšanas pamatā jebkuram dzīvnieku audzētājam, neskatoties uz dzīvnieku šķirnes izmantošanas veidu, ir jāievēro vairāki pamatprincipi:

- 1) Barības sagremojamā sausa (1. attēls);
- 2) Sausnas uzņemšanas spēja liellopiem uz noteiktu dzīvmasas vienību (2. attēls);
- 3) Rupjās lopbarības salīdzināšanas indekss (3. attēls).

1. attēls Sagremojamās sausas noteikšana liellopiem

Tilpumaino un rupjo barību raksturojošie rādītāji

- **Sagremojamā sausa (DDM)**

Cieša saistība ar ADF:
pāraugusi zāle, nopļautas zāles pārāk ilga atrašanās uz lauka, lietūs utt.

Pielieto vienādojumu:
DDM% = sausa% 88.17 - (0.779 x ADF% 38.8) = 57.97%

Iegūstot sagremojamās sausas rādītāju 57,97%, ir saprotams, ka šādā rupjajā lopbarībā dzīvnieks vispār spēs sagremot tikai 57,9%. Tas ir nedaudz vairāk par pusi no tā barības sausas daudzuma, ko tam piedāvās.

2. attēls Sausnas uzņemšanas spēja liellopiem uz 100 kg dzīvmasas noteikšana

Uz katrām 100 kg dzīvmasas = 2.2 kg. Sausnas
(D. Mertens 1993) 1.2% no dzīvmasas dienā

- **Sausnas uzņemšanas spēja (DMI)**

✓ cik ātri rupjā barība tiks sagremota un izies cauri zarnu traktam.
✓ Palielinoties augos kokšķiedrai nevar palielināties sausas uzņemšanas spēja
✓ Cieša saistība ar NDF%, lieto lai aprēķinātu DMI

Pielieto vienādojumu:
DMI % = 120/ NDF % 65.71 = 1.82%
1.8 kg NDF uz 100 kg dzīvmasas

Katram dzīvniekam sausas uzņemšanas spēja ir individuāla, bet, tāpat kā cilvēks, arī dzīvnieks krietni labāk un vairāk uzņems garšīgu, smaržīgu barību.

Barības sausas uzņemšanas spēja parādīs, cik dzīvnieks apēdīs šādu konkrētu barību. Šajā gadījumā tas ir 1,8 kg NDF uz 100 kg dzīvmasas, bet būtu vēlams vismaz 2,2 kg NDF.

3. attēls Rupjās lopbarības relatīvās vērtības (RFV) noteikšana

Indekss rupjās lopbarības salīdzināšanai

- **Relatīvā barības vērtība (RFV)**

✓ Sagremojamā spēja
✓ Uzņemšanas spēja

Jo indekss augstāks, jo labāka barība (standarts 100)

Pielieto vienādojumu:
RFV = DDM% 57.97 x DMI% 1.8 = 80.88 (relatīvā barības vērtība)
1.29

Relatīvais barības indekss šajā gadījumā ir 80,88, bet būtu vēlams ap 100 (RFV), ražīgām piena govīm – pat 125 (RFV).

Šādā veidā ar dažu vienkāršu vienādojumu palīdzību varam pārliecināties, kāda būs dzīvnieku augšanas un nobarošanās intensitāte un cik nepieciešams papildināt barības devu ar maltiem graudiem un citiem koncentrātiem.

Semināra dalībnieki uzdeva daudz jautājumu, un tika izteikti priekšlikumi arī turpmāk organizēt līdzīga rakstura pasākumus, jo šādā veidā it var labāk saprast saikni: fermeris – konsultants – zinātnieks.

Atziņas

Organizējot izbraukumu grupu pasākumus saimniecībās, gaļas liellopu audzētājiem ir izglītošanas iespēja par saimniekošanas dažādošanas veidiem. Arī mūžsenais jautājums, kā lētāk, ar mazākiem resursiem saražot lopkopības produkciju:

– Kā šos procesus ietekmē lopbarības kvalitāte, dzīvnieku ēdināšana un svarīgais šajā procesā - kāda ir barības līdzekļu izmantošanas spēja nobarojamajiem bulļiem un dzīvmasas pieaugums.

► 9. lpp.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

◀ 8.lpp.

– Inovācijas gaļas liellopu audzēšanā, kas nav pretrunā ar bioloģiskās saimniekošanas metodēm un pamatprincipiem.

– Iespēja apskatīt saimniecību, saimniekošanas metodes, analizēt pozitīvo un ne tikai, labākās idejas ieviest savās saimniecībās.

– Līdz šim Latvijā gaļas liellopu sektorā ir nedaudz saimniecību, kas pievērš uzmanību dzīvnieku intensīvai izaudzēšanai un nobarošanai, kas balstīta uz ekonomiski pamatotu saimniekošanu.

Būtiski ir nenokavēt optimālo rupjās lopbarības sagatavošanas sākumu, to sagatavot kvalitatīvi un pietiekošā daudzumā, kā arī atbilstoši uzglabāt, lai mazāki kvalitātes un apjoma zudumi.

Gaļas liellopu saimniecībai ir nepieciešams sagatavot kvalitatīvus rupjo barību. Jo kvalitatīvāka pašražotā lopbarība, jo saimniecība spēj vairāk izmantot gaļas liellopu intensīvo šķirņu ģenētisko potenciālu, tādā veidā

Foto: Dainis Arbidāns

nodrošinot saimniecības efektivitāti.

Gatavojot zemas kvalitātes lopbarību, vai to uzglabājot nepiemērotos apstākļos, tās vērtība vēl vairāk mazinās.

Sliktas kvalitātes lopbarība maksā tikpat kā laba lopbarība.

Nobarojamo liellopu barības devā svarīgi aprēķināt, cik dzīvnieki varēs apēst plānoto barību un vai nepieciešamās barības vielas tiek nodrošinātas pietiekamā daudzumā.

Latvijā esošās cenas enerģijām (elektrība, degviela) produktu (lopbarības) cenu palielina, tāpat lopbarības lielāku cenu rada transporta izmaksas (jo vairāk lopbarību pārvadā, jo dārgāk).

Labākais atskaites punkts lopbarības kvalitātei ir labs diennakts dzīvmasas pieaugums nobarojamajam dzīvniekam. ■

Anita Siliņa, LLKC Lopkopības kompetenču centra vadītāja

SASALŠANAS TEMPERATŪRA

Sasalšanas temperatūra ir svarīgs rādītājs, kas atļauj noteikt to, vai pienam nav pievienots ūdens. Sasalšanas temperatūru nosaka pienā izšķīdušo vielu (piena cukurs, minerālvielas) koncentrācija.

Šis parametrs ir ļoti stabils. Nokļūstot pienā ūdenim, samazinās pienā izšķīdušo vielu koncentrācija un piena sasalšanas temperatūra paaugstinās. Vidēji 1% pievienota ūdens paaugstina piena sasalšanas temperatūru par 0,005 °C.

Piena sasalšanas temperatūru nosaka ar krioskopiem. Noteikšanai izmanto augstas precizitātes elektroniskos termometrus, kas nosaka parauga temperatūru, kontrolē atdzesēšanas pakāpi un nosaka parauga sasalšanas punktu. Krioskopī ļauj nomērīt piena sasalšanas temperatūru ar precizitāti līdz 0,002 °C.

Standarta temperatūra, kādu nosaka likumdošana, dažādās valstīs ir robežās starp mīnus 0,515 °C un 0,540 °C, Latvijā – mīnus 0,520 °C. Jo zemāka standarta temperatūra, jo augstākas prasības tiek izvirzītas piena kvalitātei. Vienas analīzes veikšanai nepieciešamais parauga tilpums ir 2 ml.

Kā izrēķināt ūdens procentus pienā pēc sasalšanas punkta rādītājiem?

Piemērs:	pēc rezultāta piena sasalšanas punkts	-0,480
	standarta piena sasalšanas punkts	-0,520
		-0,520 – 100% piena
		-0,480 – x% piena

$$X = \frac{-0,480 * 100\%}{-0,520} = 92\% \text{ piena}$$

$$\text{ūdens pienā} = 100\% - 92\% = 8\%$$

Sasalšanas punkts uzrāda ūdens klātbūtni pienā. Visā pasaulē šo rādītāju izmanto, lai noteiktu, vai piens ir nonācis saskarē ar ūdeni. Ne jau vienmēr zemnieks speciāli pienam lej klāt ūdeni. Vairāk šo rādītāju izmanto, lai pārbaudītu savu ražošanas līniju – slaukšanas iekārtu, jo bieži vien ūdens pie piena nonāk vietās, kuras mēs ar savu aci neredzam. Ūdens pienā var nonākt, ja plaisas ir slaukšanas aparāta „pupos”, ja tā saucamie *zaķi*, kas iztīra piena vadu, ir veci, tad tie atstāj kabatiņas, kurās sakrājas ūdens, un tādējādi ūdens nonāk pienā. Arī dzesētājos vasarā, ja tie ir liela tilpuma un tajos ir ieliets maz piena, tas strauji dzesējas, un uz dzesētāja vāka veidojas kondensāts, kas nonāk atpakaļ pienā. To zemnieks nedara speciāli, bet tās ir

lietas, ko vajadzētu pārbaudīt, ja pēkšņi tiek konstatēts, ka pienā ir ūdens.

Ja pēc slaukšanas notiek visu sistēmu skalošana, tad nereti, lai neizlietu pēdējo pienu, zemnieks caur slaukšanas sistēmu izdzen ūdeni un gaida, kamēr ūdens parādās, un tikai tad slēdz pienu nost no dzesētāja. Jā, šķiet, ka tas ir neliels ūdens daudzums, kas tādējādi nonāk pienā, bet jau tas piena kvalitātes rādītāju – sasalšanas punktu – var ietekmēt. Sasalšanas punktam jābūt 0,520 °C. Kad novirze kļūst lielāka, sasalšanas punkts ir -0,530 līdz -0,540 °C – tas ir labs rādītājs, bet, ja tas samazinās un ir -0,516 līdz -0,61 °C, tad jau jāskatās domāt. Ja sasniegts -0,480 °C, tas nozīmē, ka pienā būs ūdens. ■

Silvija Dreijere,

LLKC Lopkopības nodaļas vadītāja

Foto: Dainis Arbūds

Jaundzimušo teļu aprūpes rutīnā atgriežot selēna (Se) un E vitamīna injekciju, lēti un vienkārši var nodrošināt veselīgāku dzīves sākumu. Kanādas zinātnieku veiktais pētījums Guelpas universitātē parāda, ka, teļiem pēc dzimšanas injicējot profilaktisko devu, tie ir mazāk slimi ar vīrusu infekcijām un caureju.

Pasaulē profilaktiskās selēna un E vitamīna injekcijas teļiem plaši tika izmantotas astoņdesmitajos un deviņdesmitajos gados. Gaļas lopu audzētāji vēl arvien plaši izmanto šo praksi. Pēdējā laika rekomendācijas vairāk balstās uz to, ka nepieciešamo selēna daudzumu teļš var saņemt no mātes jau pirms dzimšanas – ar jaunpienu un pienu. Tāpēc govju pirmsatnešanās grupu barības devās parasti tiek papildus iekļauts selēns un E vitamīns.

Pēdējo 30 gadu pētījumi lopkopībā par selēnu lielākoties bija veltīti tā ietekmei uz mastītiem un atražošanu, auglību. Mazāk ir pētīta selēna ietekme uz teļiem.

Nosakot jaundzimušajām telītēm selēna daudzumu asinīs un salīdzinot

to ar attiecīgo govju selēna līmeni asinīs, izrādījās, ka ne vienmēr tas ir pietiekams. Vienai trešdaļai jaundzimušo teļi bija selēna deficīts (trūkums). Vidējais selēna daudzums asinīs tikai nedaudz pārsniedza zemāko rekomendējamo līmeni – 0,2 mikrogramus mililitrā.

Tas ir gan imunitāti stiprinošs, gan lēts pasākums veselīgu teļiņu izaudzēšanā

Pētījumi arī parādīja, ka jaunpienam vai jaunpiena aizvietotājam papildus pievienojot selēnu, tas nepaaugstināja teļa pasīvo imunitāti pirmajās dzīves nedēļās. Nosakot selēna daudzumu asinīs 24 stundas pēc šāda jaunpiena izēdināšanas, tā līmenis nepaaugstinājās. Apkopojot visus rādītājus, noskaidrojās, ka arī teļa un mātes selēna līmeņi asinīs ļoti variē, tāpēc

govs selēna līmeni tikai pavisam nosacīti var izmantot, lai spriestu par selēna līmeni asinīs jaundzimušam teļam.

Kā selēna un E vitamīna injekcija ietekmē teļu veselību un augšanu pirmajos divos mēnešos? Pētījums tika veikts ar 835 teļiem, aptuveni pusei tūlīt pēc dzimšanas injicējot 1 ml Se un E vitamīna, un pēc tam visu piena vai piena aizvietotāja izdzirdināšanas laiku katru nedēļu teļiem tika ņemti asins un fēču paraugi, apkopota informācija no saimniekiem par teļu saslimšanām un analizēta to augšana.

Teliņiem, kam tika injicēts Se un E vitamīns, pirmajā nedēļā bija augstāks selēna līmenis asinīs salīdzinājumā ar kontroles grupu. Teļiem, kam netika injicēts Se un E vitamīns, daudz biežāk tika noteikts rotavīruss un 1,6 reizes biežāk tika ārstēta caureja. Selēns šajā periodā strādā kā imunitātes stiprinātājs.

Secinājums ir tāds, ka selēna un E vitamīna injekcija teļam pēc piedzimšanas ir gan imunitāti stiprinošs, gan salīdzinoši lēts rutīnas pasākums, kas sevi attaisno veselīgu teļiņu izaudzēšanā. **■**

Sagatavoja **Silvija Dreijere**, LLKC Lopkopības nodaļas vadītāja

LAUKU ATTĪSTĪBA

MĪLESTĪBA PRET LAUKIEM JĀIEAUDZINA SKOLAS VECUMA BĒRNIEM

Starptautiskā paraugprojekta „Ilgtspējīga lauku attīstība ar uzņēmējdarbības, inovāciju un līdzdalības palīdzību” izvērtēšanas seminārs notika 19. un 20. maijā Smārdes pagasta viesu namā „Valguma Pasaule”, sniedzot daudz vērtīgu atziņu, kā jauniešus ieinteresēt par dzīvi un darbu laukos.

LLKC un Latvijas Jauno zemnieku klubs projektā piedalās kopš tā pirmāsākumiem 2012. gadā. Projekta mērķis ir piedalīties dažādos semināros visās dalībvalstīs – Zviedrijā, Somijā, Igaunijā, Latvijā, Lietuvā, Krievijā, Polijā – un noskaidrot sistēmas un metodes, kā šajās valstīs tiek atbalstīti jaunieši laukos un kā tiek uzlabota lauku vide.

Šobrīd norit projekta pēdējais posms, kura laikā semināros tiek prezentētas apkopotās metodes no visām valstīm, kas izdotas arī drukātā veidā.

Latvija bija pirmā valsts, kas organizēja izvērtēšanas semināru. Tā programmā bija paredzētas lekcijas par trim tēmām – veiksmīgas inovācijas, uzņēmējdarbības un līdzdalības metodes, kuras attiecīgi prezentēja pārstāvji no Somijas, Latvijas un Polijas. Otrajā pasākuma dienā tika prezentēts nākotnes projekta turpinājums un notika organizētas diskusijas pēc principa „Saruna pie kafijas” („World Cafe method”).

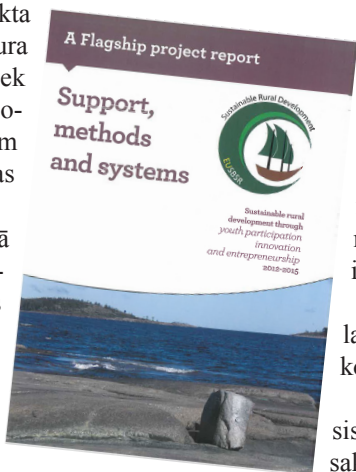
Seminārā piedalījās projekta autors no Zviedrijas – Hanss Olofs Stalgrens, Zviedrijas, Polijas, Igaunijas, Lietuvas lauku jaunieši, kā arī Latvijas pārstāvji no Jauno zemnieku kluba, Zemnieku saeimas, LLKC un Jaunatnes padomes.

Pēc semināra lekcijām un apaļo galdu diskusijām tika iegūtas atbildes uz jautājumiem par to, kā veicināt inovāciju attīstību Latvijā, kā iesaistīt jauniešus uzņēmējdarbībā laukos, kā veicināt lauku iedzīvotāju līdzdalību, kā arī – kāda loma būtu jāuzņemas valdībai.

Diskutē semināra dalībnieki

Foto: Aleksandrs Grandiņš, LLKC

Galvenie secinājumi

- Jāveido ciešāka sadarbība ar pilsētām, lai notiktu pieredzes apmaiņa un rastos savstarpēja izpratne.
- Jāpopularizē dzīve laukos, izmantojot dažādus komunikācijas kanālus.
- Jāpievēršas izglītības sistēmas un infrastruktūras sakārtošanai.
- Lauku reģionos jāveido atbalsta centri jaunajiem uzņēmējiem.
- Valsts nozīmes objekti (stadioni, koncertzāles) jābūvē lauku reģionos, vēlams, arī maksimāli tālu no Rīgas.
- Jāmaina mērķgrupa, ar kuru strādāt, piesaistot dzīvei laukos – mīlestība pret laukiem jāieaudzina skolas vecuma bērniem, studentiem jāļauj izbaudīt pilsētas dzīvi, un jāorientējas uz pastiprinātu komunikāciju ar iedzīvotājiem vecumā virs 24 gadiem.
- Lielāka loma jāpievērš inovācijām lauku reģionos – jāakcentē, jāmeklē unikālais.
- Lielāks atbalsts jāsniedz jauniešu organizācijām, tām jādod iespēja piedalīties lēmumu pieņemšanas procesos un pilsētas, novada, lauku pasākumu organizēšanā.
- Galvenā problēma ir darba vietu trūkums. Iespējamie risinājumi – uzņēmējdarbības atbalsts (nodokļu politika,

business „ligzdu” veidošana, pašvaldību telpu izmantošanas bezmaksas piedāvājums utt.), popularizēt darbu no mājām (IT joma u. c), atbalsta sniegšana lauku tūrisma attīstīšanai.

• Viena no atziņām bija: „Uzņēmējdarbība veicina inovācijas, inovācijas veicina uzņēmējdarbību”.

• Ilgtspējīga lauku attīstība ir iespējama tad, ja tiks aktivizēti iedzīvotāji, palielināts viņu devums vietējai sabiedrībai, tiks radīta pievilcīga vide, kurā pieejami visi primārie pakalpojumi sniedzēji un iestādes (drošība, izglītība, veselība), un ieviestas dažādas inovācijas. Galvenais attīstības priekšnoteikums ir uzņēmējdarbības veicināšana.

Turpinājumā tiks apkopotas visas semināra laikā izteiktās idejas un secinājumi un izplatīti projektā iesaistītajām organizācijām. Mērķis ir popularizēt iegūtās idejas, lai tās var aizgūt izmantošanai/ieviešanai savā valstī. Dažas no idejām tiks izmantotas arī LLKC darbā jauniešu pasākumu pilnveidošanā. Ierosinājumi un idejas aktivitātēm, īpaši inovatīvas domāšanas attīstībai, tiks iekļauti arī „Nākotnes projektā” („Future Project”), kas tiks realizēts šī gada nogalē.

Par paraugprojekta (*flagship*) metodēm izdota brošūra, kurā iekļauts arī LLKC jauniešu pasākumu un metožu apraksts. **IT**

Baiba Bērziņa, LLKC Lauku attīstības nodaļas projektu vadītāja

BRISELES
GAITEŅOS

SITUĀCIJA PIENA TIRGŪ JOPROJĀM SAREŽĢĪTA

brīdināja – lauksaimnieki var pārtraukt darbību, ja netiks veikti atbalsta pasākumi. Turklāt Eiropas pien-saimniekiem jāreķinās arī apmēram kopā 800 miljoniem eiro lielām soda naudām, kas jāmaksā tām valstīm, kas pārsniegušas piena kvotas. Tādēļ darba grupas pārstāvji nolēma mudināt Eiropas Komisiju (EK) nodrošināt, lai šīs soda naudas tiek izmantotas sektora vajadzībām. Lēmums par to jāpieņem maksimāli ātri.

Vērtējot tirgus situāciju, **Vācijas** pārstāvji norādīja, ka ražotāju cenas nav stabilas un situācija sektorā ir atšķirīga katrā no federālajām zemēm. Vācijas piena ražotājiem soda nauda par kvotas pārpildi būs jāmaksā ap 300 miljoniem eiro. Vācija norāda, ka tā būtu jāizmanto sektora atbalstam.

Latvijas lauksaimnieki pauž bažas, ka, pieaugot piena ražošanas apjomiem, veidosies piena iepirkuma cenu dempings. Šobrīd piena iepirkuma cenas jau ir zem pašizmaksas. Kvotu režīma atcelšana var likt mazajām saimniecībām pārtraukt darbību. Lauksaimnieki uzskata, ka kvotu atcelšana nodrošina palīdzību vien lielām pārtikas kompānijām un lielākajiem piena ražotājiem, kuru efektivitāte ļauj tiem strādāt ar lielu peļņu.

Igaunijā piena iepirkuma cenas zemākas par ražošanas izmaksām, cena ir vidēji 25 eiro centi/kg. Kopējais piena govju skaits gada laikā samazinājies par 4000, ja tirgus situācija nemainīsies, vēl tikpat var zaudēt arī turpmāk.

Lietuvā vidējā piena iepirkuma cena ir ap 20 eiro centi/kg, mazākām saimniecībām pat līdz 18 eiro centiem/kg. Daudzi lauksaimnieki atbrīvojas no piena govīm, likvidē tās vai pārprofilējas.

Ungārijā siera cena krītas, šobrīd tiek uzglabāti lieli siera krājumi. Lauksaimniekiem tādas pašas problēmas kā citas dalībvalstīs. Martā iepirkuma cenas sasniedza pēdējo laiku zemāko punktu.

Austrijas piena ražotājus satrauc lielās soda naudas par kvotas pārsniegšanu. Ražošanas problēmas tādas pašas kā citur ES. Vidējā piena iepirkuma cena vidēji 33–36 eiro centi/kg.

Lielbritānijā vidējā iepirkuma cena ir salīdzinoši zema, tā tiek diferencēta atkarībā no piena piegādes apjoma. Angļu mārciņas kurss šobrīd ir relatīvi izdevīgs attiecībā pret eiro, tas veicina lielāku stabilitāti kopējā tirgū.

Īrijā iepirkuma cena 33–36 eiro centi/kg. Laika apstākļi aprīlī bija ļoti labvēlīgi zāles augšanai, maijā tie strauji pasliktinājās, uzreiz jūtami palielinot barības izmaksas lopkopībā.

Dānijai jāmaksā 24 miljoni eiro par kvotas pārsniegšanu. Šobrīd piena govju skaits valstī palielinās un pastāv cerības noturēt iepirkuma cenu pašreizējā līmenī.

Somijā joprojām kritiska situācija Krievijas embargo dēļ, pārstrādei nav izdevies atrast jaunus noieta tirgus. Iepirkuma cena ir 36 eiro centi/kg, bet ražošana palielinājusies par 1,9%, jo lauksaimnieki ražo vairāk piena, lai spētu nomaksāt rēķinus.

Polijā lauksaimnieki saņem tikai 20 eiro centus/kg vai pat mazāk, aprīlī cenas turpināja kristies. Krievijas embargo rezultātā ļoti samazinājās cenas, šobrīd nav redzamas nekādas tālākas perspektīvas nozarei. Soda nauda par kvotu pārpildi – 140 miljoni eiro.

Francijā piena piegādes joprojām ir stabilas, nedaudz palielinās ražošanas apjomi. Krievijas embargo sekas vairs neizjūt, visa uzmanība šobrīd vērsta uz 2015. gada līgumiem.

Tā kā situācija ES piena tirgū kopš gada sākuma nav īpaši uzlabojusies, līdz septembrim pagarināts atbalsts atsevišķu piena produktu privātai uzglabāšanai. Privātajā uzglabāšanā maijā bija 60 tūkstoši tonnu sviesta un 21 tūkstotis tonnu siera.

Pēc eksporta zaudēšanas uz Krieviju ir identificēti prioritārie alternatīvie tirgi valstīs, kur darbojas sanitārās un fitosanitārās (SPS) barjeras attiecībā uz ES ražotiem pārtikas produktiem. Šīs valstis ir Ķīna, Brazīlija, Turcija, ASV, Kanāda, Indija, Kolumbija un Peru. Eiropas Komisija īpašu uzsvāru liek uz Ķīnu, kur pastāv iespējas realizēt produkciju lielos apjomos. ■

ES piena tirgū gada pirmajā pusē saglabājas zemas iepirkuma cenas, turklāt piena ražotājiem daudzās ES valstīs jāreķinās ar kopumā vairāk nekā 800 miljonu eiro lielām soda naudām par kvotas pārsniegumu. Situācija piena tirgū pārrunāta COPA–COGECA darba grupā „Piens un piena produkti” maijā, kurā kā eksperte no Latvijas piedalījās biedrības „Zemnieku saeima” pārstāve Maija Pontāga.

Darba grupā secināts, ka piena iepirkuma cenas visā ES joprojām ir zemas. Lauksaimnieki turpina ražošanu, lai gan daudzviet ražošanas izmaksas ir augstākas par ražotāja cenu. Piena ražotāji saskaras ar naudas plūsmas problēmām, tādēļ darba grupā daudzu dalībvalstu eksperti

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

BAŽAS PAR ĶĪMISKI KASTRĒTU KUIĻU GAĻU

Tā kā pastāv bažas, ka ķīmiski kastrētu kuiļu gaļa varētu nelabvēlīgi ietekmēt cilvēku veselību, no 2018. gada ES aizlieds šādas gaļas realizāciju tirgū.

Pastāv bažas, ka Latvijā nonāk arī cūkgaļa no Beļģijas, kur visplašāk tiek praktizēta kuiļu imunokastrācija jeb vakcinēšana, kas samazina specifisko kuiļa smaku, bet, iespējams, var atstāt iespaidu uz cilvēka reproduktīvo veselību. Par to maijā Lauksaimnieku organizāciju sadarbības padomes sēdē informēja Latvijas Cūku audzētāju biedrības vadītāja Dzintra Lejniece. Viņa norādīja, ka patlaban tiek meklētas alternatīvas metodes, kā samazināt specifisko kuiļa smaku, neizmantojot ķīmisko kastrāciju.

Kuiļa smaka ir nepatīkama un var izdalīties, kad nekastrētu cūku tēviņu gaļu karsē cepšanai. Patlaban tiek izmantotas trīs galvenās pieejas kuiļa smakas likvidēšanai gaļā – priekšlaicīga nokaušana, ķirurģiskā kastrācija vai, retākos gadījumos, imunokastrācija. COPA-COGECA un Eiropas Komisijas (EK) cūkgaļas darba grupas sanāksmē Briselē, kur skatīts šis jautājums, secināts, ka visplašāk ķīmisko kastrāciju izmanto Beļģijā, turklāt lielākā daļa no šādas gaļas nonāk Austrumeiropas valstu tirgos.

„Cūkgaļas lietošanas tradīcijas Latvijā pieprasa kastrētu dzīvnieku gaļu bez specifiskās smakas. Tomēr, tā kā ES tirgus ir atvērts, ir bažas par imunokastrētu dzīvnieku gaļas masveida ienākšanu Latvijā. Tāpēc ļoti būtiska ir patērētāju informēšana par gaļas izcelsmi. Esam vērsušies Pārtikas un veterinārajā dienestā ar lūgumu pastiprināt šo kontroli, līdzīgi kā uz cita produkta norādot, ka tas satur ģenētiski modificētus organismus, uz cūkgaļas norādot, ka dzīvnieks medikamentozī kastrēts,” aģentūrai LETA sacīja Dzintra Lejniece. Vienlaikus viņa atzina, ka imunokastrētu cūku gaļa ES nav viennozīmīgi vērtēta, piemēram, Spānijai raksturīgā vītinātā gaļa tiek ražota tieši no nekastrētiem kuiļiem. ■

VĒRTĒ SITUĀCIJU CŪKGAĻAS TIRGŪ

ES cūkgaļas tirgū zemākais cenu līmenis bija ap gadumiju, taču cenu pieaugums ir ļoti neliels un audzētājiem ir bažas, ka turpmāk tas būtiski neaugs. Cūkgaļas tirgus situācija vērtēta COPA-COGECA darba grupā „Cūkgaļa”, kurā kā eksperte no Latvijas piedalījās Lauksaimnieku organizāciju sadarbības padomes eksperte Dzintra Lejniece.

Eksperte norāda, ka situācija Latvijas cūku audzētājiem ir smaga. Sivēnmāšu skaits no pērnā gada 1. jūlija līdz šā gada 1. janvārim ir samazinājies par 9,6%, ko ietekmējusi gan zemā cena gaļas tirgū, gan tirgus traucējumi Āfrikas cūku mēra skarotajās zonās.

ES 28 dalībvalstīs saražo 22,3 miljonus tonnu cūkgaļas katru gadu ar aptuveno pašpietiekamības likmi 110%. Aptuveni 10% no kopējās

produkcijas tiek eksportēti. Ķīna, kas ir viens no perspektīvajiem tirgiem, vērtē katru ES gaļas ražotāju individuāli un tāpēc licenci izsniedz katrai konkrētai fermai. Aizvadītā gada beigās cūkgaļas cena ES sasniedza kritisko atzīmi, kas ievērojami ietekmēja cūkgaļas ražotāju peļņu, liekot dažiem pārtraukt uzņēmējdarbību šajā nozarē. Šī tendence turpinājās arī 2015. gada janvārī un, lai gan pēdējo nedēļu laikā cena ir stabilizējusies un tiek novērota niecīga pieauguma tendence, nav skaidrs, vai šī tendence būs ilgstoša. Atbalsts privātai glabāšanai nav devis cerēto rezultātu, cenas kāpj ļoti lēni un nav zināms, kas būs pēc tam, kad privātajā glabāšanā uzkrātā gaļa atgriezīsies tirgū. Privātajā uzglabāšanā ielikti 58 tūkstoši tonnu gaļas. Tā tiks atgriezta tirgū, sākot ar jūliju. ■

Pēc COPA-COGECA ekspertu atskaitēm sagatavoja **Iveta Tomsoņa**, LLKC sabiedrisko attiecību vadītāja

copa * **cogeca**

european farmers

european agri-cooperatives

COPA-COGECA ir Eiropas līmeņa lauksaimnieku organizācija ES dalībvalstu lauksaimnieku pārstāvjiem komunikācijā ar lauksaimniecības politikas veidotāju EK un citām starptautiskām institūcijām. **COPA** dibināta 1958. gadā, **COGECA** dibināta 1959. gadā, un no 1962. gada abas organizācijas strādā apvienoti.

COPA ir pārstāvētas 60 ES dalībvalstu lauksaimnieku NVO un 36 partnerorganizācijas no Eiropas valstīm – Islandes, Norvēģijas, Šveices.

COGECA pārstāv 38 lauksaimnieku nevalstiskās kooperatīvu organizācijas no ES dalībvalstīm un partnerorganizācijas no Eiropas Ekonomiskās zonas valstīm.

COPA-COGECA biedru organizāciju intereses tiek aizstāvētas lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un zivsaimniecībā.

SVARĪGĀKIE DATUMI, KURUS LAUKU UZŅĒMĒJS NEDRĪKST AIZMIRST 2015. GADA JŪLIJĀ

Termins, kura laikā var iesniegt pieteikumu, iesniegumu vai atskaiti.
Iesniegumu un atskaitu apkopšanas datums vai iesniegšanas beigu datums.

Termins	Jūnijs							Jūlijs							Augusts											
	1	5	7	15	18	19	20	22	23	25	30	31	1	4	10	15	19	20	22	23	25	29	31	1	3	15
Plātbū maksājumi																										
Pārejas posma valsts atbalsts (PPVA)																										
Tirgus pasākumi																										
Eiropas Jūrlietu un Zivsaimniecības fonda atbalsta pasākumi																										
Pievienotās vērtības nodoklis (PVN)																										
Mikrouzņēmumu nodoklis																										
Darījumu kvītis																										
Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas																										
Iedzīvotāju ienākuma nodoklis																										
Iedzīvotāju ienākuma nodoklis																										
Iedzīvotāju ienākuma nodoklis																										

MĀJRAŽOŠANA

SAIMNIECĪBAS BAĢĀTĪBA IR ČAKLUMS

Jau trešo gadu Krāslavas novada Indras pagasta zemnieku saimniecības „Baģātības” īpašniece Olga Birke lielāko saimniecībā iegūto piena daļu, apmēram deviņas, desmit tonnas gadā, pārstrādā pati.

Bioloģiskajā zemnieku saimniecībā „Baģātības”, kas atrodas netālu no Baltkrievijas robežas, apsaimnieko 36 hektārus zemes, tajā tiek turētas deviņas slaucamās govīs un piecas telītes, lai paplašinātu piena ražošanu, jo tā šobrīd sāk pietrūkt. Kopējais lopu skaits saimniecībā ir 31.

Līdzās tradicionālajai piena lopkopībai saimniece Olga kopš 2012. gada 6. septembra ir reģistrējusies kā piena produktu mājražotāja. Daļu piena saimnieki joprojām realizē piena kombinātam. Dienā izslauc ap 170 litriem piena, apmēram 80 litri tiek pārstrādāti garšīgos sieros, biezpienā un krējumā. Vietējā tirgū tiek piedāvāti astoņu veidu sieri – ar ķiplokiem, zaļumiem, ķimeņiem, papriku, žāvētiem augļiem, saulespuķu sēkliņām un apaceptais siers. Pircēju vidū vislielākais pieprasījums ir pēc apaceptā siera un siera ar žāvētiem augļiem. Iecienīts ir mājas biezpiens, krējums un svaigs piens.

Reģistrējot mājražošanu, saimniecei problēmu nav bijis, un arī turpmāk sadarbība ar kontrolējošajām iestādēm veidojusies abpusēji saprotoša un prasības izdodas ievērot bez īpašas piepūles. Galvenā prasība, kas bija jāizpilda, mājās gatavojot piena produktus, bija jāiekārto šim darbam atsevišķi nodalīta telpa, jānodrošina aukstā un karstā ūdens padeve, kanalizācija un atsevišķs sanitārais mezgls. Olgas gadījumā telpa jau bija uzcelta, tikai vajadzēja veikt remontu un iegādāties nerūsējošā tērauda traukus.

Pienu vārot, tālu neaizskriesi...

Tehnoloģiskais process ir tradicionāls: sieri tiek vāriti un daļa – apacepti, biezpiens – atšildīts, bet krējums – separēts.

► 15. lpp.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

Foto: no personīgā arhīva

ZEMNIEKU SAIMNIECĪBA „BAGĀTĪBAS”

Saimnieki: Olga un Andrejs Birkes.
Nodarbinātie mājražošanas nozarē: ģimēniece Olga.
Mājražošanas reģistrēšanas/ uzsākšanas gads: 2012. g.
Lauksaimniecības pamatnozare: jauktā saimniecība.
Izmantotās izejvielas produkcijas ražošanai: piens.
Gatavā produkcija: sieri, biezpiens, krējums.

◀ 14. lpp.

Olga stāsta, ka zināšanas par ražošanu galvenokārt apguvusi pašmācības ceļā, kā arī devusies iepazīt pieredzi uz Andrupenes siera ražotni. Arī produktu receptūras saimniece sastāda pati un rūpīgi ievēro tehnoloģisko procesu, to dokumentējot. Produktu apjomi ir atkarīgi no pieprasījuma. Olga atzīst, ka darbs ir laikietilpīgs un prasa uzmanību, tāpēc šo nodarbi gandrīz neiespējami apvienot ar kādu citu. Viņa nosmej: „Vārot pienu, tālu neaizskriesi...”

Ja daļa mājražotāju par sarežģītāko, sākot darbu, uzskata nepieciešamās dokumentācijas pareizu sakārtošanu, arī par to Olga saka, – neesot nekā sarežģīta, tikai viss regulāri jāpiefiksē, tad arī varēs atbrīvoties no

liekām galvassāpēm. Ir situācijas, kad tieši precīzi pieraksti atvieglo dzīvi, piemēram, Pārtikas un veterinārā dienesta speciālistu vizīšu laikā.

Produkcijai pagaidām netiek veidots īpašs iepakojums, kā arī veikti reklāmas pasākumi, jo saimniecei ir savs klientu loks, un saražotās produkcijas daudzums šobrīd ir pieprasījumam atbilstošs, un viss tiek pārdots. Sieri, biezpiens un krējums tiek tirgoti savās mājās, kur tiek realizēts lielākais apjoms, un pēc pasūtījuma – vietējā tirgū. Visbiežāk tiek braukts uz Krāslavu, kas nav īpaši tālu – aptuveni 30 kilometru. Taču izbraukuma tirdzniecībai nepieciešamas aukstuma somas, kas rada papildu izdevumus, tāpēc izdevīgāk ir tirgot mājās.

Jāiepazīst tirgus niša

Informāciju par iespējām tirgoties tirgos un pasākumu laikā Olga lielākoties iegūst mutiski no organizatoriem vai citiem tirgotājiem. Viņa ir pārliecināta, ka ir jābūt kādai „rozīnītei”, ar ko atšķirties no citiem, lai piesaistītu klientus. Un pirmā no tām ir produktu kvalitāte.

Sākot mājražošanu, kredītlīdzekļi netika piesaistīti, un tas ļauj drošāk saimniekot. Tiem, kuri tikai domā par mājražošanas sākšanu, Olga iesaka rūpīgi izpētīt konkrētā produkta tirgus

nišu, lai, ieguldot ražošanā, netiktu piedzīvota vilšanās realizācijas procesā.

Diemžēl 2013. gada rudenī saimniecību piemeklēja nelaime, – nodega mājražošanas ēka. Pašreiz tā ir atjaunota, un darbs enerģiski turpinās.

Saimniecības nosaukums raksturo saimniekus Olgu un Andreju Birkes, kuri ar savu plašo dvēseli ir bagātība ne tikai ģimenei, bet arī visam Krāslavas novadam. Viņi neapstājas pie sasniegtā un nu jau attīsta tūrisma pakalpojumu, sadarbojas ar aģentūru „Lauku ceļotājs” un ir kulinārā mantojuma tīkla dalībniece. Saimniecībā tiek piedāvātas degustācijas, tiek stāstīts par piena ieguvu un piena produktu ražošanu.

Z/s „Bagātības” piena produktus var iegādāties arī Krāslavas Tūrisma informācijas centrā. Cilvēki, kuri pabijuši saimniecībā, saka, ka šīs ģimenes bagātība ir ne tikai pārticība, bet čaklums, izdoma un sirsnība. Un cilvēki brauc bieži, jo novadā un tuvākajā apkārtnē ir tikai viena šāda saimniecība, kur iespējams iepazīt lauku darbus, mājlopus un pārtikas ražošanu. Šogad pat viesu uzņemšanu sāks ierobežot, lai tas ne-traucētu ražošanai. Taču nācis klāt arī jauns labdarības projekts cilvēkiem ar invaliditāti, – saimniecībā jau ciemojusies pirmā bērnu grupa no Dagdas novada, drīzumā gaidāma nākamā.

▶ 16. lpp.

◀ 15. lpp. Olgai patīk darbs, ko dara

Olga saka: „Man patīk tas, ko es daru, bet galvenais, lai tas patiktu arī cilvēkiem, kuri ierodas pie mums. Šķiet, ka viņiem ir interesanti, īpaši bērniem. Viņi vēro mājdzīvniekus, arī

„Bagātību”
saimniece
Olga
Birke

putnus – vistas un pāvus. Tāpat apskata mana vīra veidotus akmens darbus – āra kamīnu, dekorus, puķu dobes, kā arī priecējas par lielo dīķi un izmanto šūpoles. Protams, visiem patīk degustēt sierus.”

Aktīvi piedaloties Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra un Valsts

Lauku tīkla rīkotajos semināros un pieredzes apmaiņas braucienos, Olga ir saņēmusi, ka, ražo-

jot pienu ar pievienoto vērtību, var nopelnīt vairāk. Zemnieku saimniecības „Bagātības” saimniece semināros iegūtās zināšanas un pieredzes apmaiņas braucienos redzēto cenšas realizēt savā saimniecībā, kas viņai arī izdodas. Gatavojot projekta pieteikumu, saimniece plāno palielināt piena produktu mājrāžošanas apjomu. Ir iecere iegādāties vakuuma iepakojuma iekārtu sieram, termosomas un galdiņus, kas nepieciešami tirdzniecībai, izremontēt ražotni vai pat uzcelt jaunu, tālāk no mājas, kur atrodas pašreizējā. ■

Viktorija Lene, LLKC Krāslavas nodaļas lauku attīstības konsultante,

Dace Millere, LLKC sabiedrisko attiecību speciāliste

Foto: no personīgā arhīva

LAUKU LAPA TAVĀ E-PASTĀ

Piedāvājam iespēju saņemt informatīvos izdevumus „Lauku Lapa” un „Zivju Lapa” Jūsu e-pastā! Lai pieteiktos izdevumu elektroniskai saņemšanai, sūtiet pieteikumu uz e-pastu: lauku.lapa@llkc.lv. Uz šo e-pastu varat sūtīt arī ieteikumus, kā mēs varētu pilnveidot „Lauku Lapu” un „Zivju Lapu”.

Pieteikumā jānorāda:

Vārds, uzvārds; iestādes nosaukums, kuru pārstāvat; e-pasta adrese, uz kuru vēlaties saņemt izdevumu.

Lauku Lapa

SAGATAVOTA
Latvijas Lauku konsultāciju
un izglītības centrā
Rīgas iela 34, Ozolnieki,
Ozolnieku pag., Ozolnieku nov.,
LV-3018
tālr.: 63050220

Izdevumā arī LLKC arhīva un publicitātes foto